

Auteurs- en naburige rechten

Handleiding

Je wil je artistieke werk laten beschermen door auteursrecht. Of je wil gebruik maken van materiaal dat auteursrechtelijk beschermd is. Dan moet je met een aantal zaken rekening houden. Deze tool maakt je wegwijs in de belangrijkste termen en loodst je door de regelgeving over auteurs- en naburige rechten.

1 Je wil je artistieke werk laten beschermen door auteursrecht

1.1 Welke werken komen in aanmerking?

Werken van letterkunde en kunst kunnen auteursrechtelijk beschermd worden. Daarvoor zijn er twee voorwaarden. Een eerste voorwaarde voor bescherming is dat het moet gaan om een **concreet** werk. Dat kan een tekst zijn, een beeld, een compositie, een foto, een film, toegepast kunst of een choreografie. Maar ook een gebouw, een meubel, een computerprogramma en een databank kan beschermd zijn. Abstracte ideeën, concepten, stijlen, methodes enz. zijn niet beschermd.

Een tweede voorwaarde is de **originaliteit**. Dat wil zeggen dat de auteur creatieve keuzes gemaakt heeft bij de creatie van zijn werk.

1.2 Wat zijn naburige rechten?

Deze rechten geven bescherming aan de inspanningen en prestaties van uitvoerend kunstenaars, muziekproducenten, filmproducenten en omroeporganisaties. De bescherming lijkt op die van het auteursrecht, vandaar dat we ze "naburig" noemen. Uitvoerend kunstenaars zijn niet alleen zangers, muzikanten, maar ook theater- en filmacteurs, (ballet)dansers, cabaretiers, variété- & circusartiesten en poppen- en mimespelers, kortom: iedereen die een werk van letterkunde of kunst opvoert, zingt, voordraagt of op andere wijze 'uitvoert'. Stel dat een muzikant improviseert of zijn eigen compositie uitvoert, dan heeft hij zowel auteursrecht als naburig recht.

1.3 Wat moet je doen om je werk te beschermen?

In principe zijn er geen formaliteiten nodig om je werk te beschermen. Verschillende documenten kunnen dienen als bewijsmateriaal, zoals een publicatie met naamsvermelding (©), factuur, correspondentie, getuigen, ...

Daarnaast kan je je auteursrechten ook deponeren via het [I-depot](#), het onlinedepot van [Sabam](#) of, als je lid bent, bij een beheersvennootschap zoals deAuteurs, Sofam, SACD, ... Zij organiseren ook de inning en uitbetaling van de auteursrechten en naburige rechten.

1.4 Inkomsten uit auteursrechten of naburige rechten?

Om beschermde werken, prestaties of opnames te gebruiken, is de toelating nodig van degene die de rechten bezit. De vergoeding die hij daarvoor kan vragen zijn auteursrechten of naburige rechten.

Op auteursrechten en naburige rechten betaal je in principe geen sociale bijdragen. Je bouwt er dus ook geen rechten in de sociale zekerheid mee op. De praktijk is wel wat ingewikkelder. Zelfstandigen betalen in principe geen sociale bijdragen. Maar werknemers juridisch gezien wel, dat bepaalt een cassatie-arrest uit 2014. In de praktijk worden die bijdragen echter meestal niet ingevorderd door de RSZ. Meer info vind je [hier](#). Als je meer wil weten over fiscaliteit, kan je [hier](#) terecht.

2 Je wil teksten, muziek, beelden of ander materiaal publiceren, opvoeren, opnemen, verspreiden via internet of op een andere manier exploiteren

2.1 Ga na of het werk beschermd is door het auteursrecht

Is de mosselpot van Marcel Broodthaers beschermd door het auteursrecht? Mag je, geïnspireerd door *De Twaalf*, een toneelstuk maken over de belevenissen van de juryleden in een assisenproces? Is die foto die je wil gebruiken beschermd? En hoe zit het met design? De vraag stellen is makkelijker dan ze beantwoorden. De voorwaarden voor bescherming door het auteursrecht beschreven we hierboven.

Je mag kunst niet verwarren met bescherming door het auteursrecht. Het is niet omdat iets kunst is, dat het beschermd is. En het is niet omdat iets geen kunst is, dat het niet beschermd is. Meer info over de beschermingsvoorwaarden vind je [hier](#).

2.2 Luidt het antwoord op 2.1 ja? Ga dan na of het werk *nog altijd* beschermd is door het auteursrecht.

Mag je een toneelversie maken van *Het Jungleboek*? De *Bolero* uitvoeren? *De intrede van Christus in Brussel* gebruiken in je programma? *De Kapellekensbaan* bewerken?

Het auteursrecht vervalt 70 jaar na het overlijden van de auteur, om precies te zijn op 1 januari van het volgende jaar. Vanaf dan is het werk van de auteur in het publiek domein en mag je het vrij gebruiken. Als er verschillende auteurs zijn, begint de termijn te lopen vanaf het overlijden van de langstlevende coauteur.

Let op voor bewerkingen (verfilmingen, arrangementen, vertalingen enz.). Wanneer de bewerker creatieve keuzes gemaakt heeft, is zijn bewerking beschermd tot 70 jaar na zijn overlijden.

Meer info over de beschermingsduur vind je [hier](#).

2.3 Luidt het antwoord op 2.2 ja? Ga dan na of je toestemming nodig hebt voor de exploitatie die je voor ogen hebt.

Je organiseert een opvoering bij iemand thuis. In je film zit een fragmentje van vijf seconden van *Yesterday*. Je gaat optreden in een school. Je gebruikt een schilderij voor de promotie van een tentoonstelling. Je hebt een tekst besteld voor een toneelstuk en je wil enkele dialogen aanpassen. Moet je daar allemaal toelating voor vragen?

Uitleg over de rechten van auteurs vind je [hier](#). Er zijn heel wat uitzonderingen op die rechten, waarover [hier](#) meer.

2.4 Luidt het antwoord op 2.3 ja? Ga dan na waar je een licentie kan krijgen.

Het ziet ernaar uit dat je een licentie nodig hebt om het werk te gebruiken. Met wie moet je dan de rechten regelen: met de auteur, de uitgever, de producent, Unisono, deAuteurs? Informatie daarover vind je [hier](#).